

[Gert Petersen]

medlem af nogen partiledelse eller grundlægge noget nyt parti. Det skal her indskydes, at alle gamle partier er blevet forbudt, og kun nygrundlagte partier, som kan godkendes efter de forfatningsbestemmelser, der er omtalt, og godkendes af præsidenten og hans råd, vil kunne fungere. Et ganske betydeligt antal befolkningsgrupper må slet ikke være medlemmer af de politiske partier, og her hæfter jeg mig især ved, at skolelærere og studenter har generelt forbud mod at være medlemmer af de politiske partier.

På den baggrund kan det vel næppe overraske, at den afsluttende forfatningsdiskussion har fået et præg, som måske ikke er fremmed for Caspar Weinberger, men i hvert fald – det er med garanti – er det for de amerikanske grundlovsfædre. Lad mig citere fra den legale tyrkiske avis Tercüman den 22. oktober 1982:

»I går offentliggjordes dekret nr. 71 vedrørende det nationale sikkerhedsråds fremlæggelse af forfatningen. Ifølge dekretet har man overladt statspræsident Kenan Evren at forelægge forfatningen for den tyrkiske nation i dagene mellem den 24. oktober og den 5. november. Med dekret nr. 71 forbydes enhver kritik af statspræsidentens ytringer i fjernsynet, radioen eller under hans rejser.«

Så langt er vi altså nået efter det militærkup den 12. september 1980, som mange i Vesten hilste med forståelse og overbærenhed. Der var vel nok 2 grunde til, at de forholdt sig langt mere tøvende og overbærende, end vi er vant til, når vi oplever militærkup i andre lande, f. eks. i Polen, hvor der var total enighed om meget skarpt at fordømme kuppet.

Den ene grund var, at Tyrkiet til en vis grad var blevet en slagmark for borgerkrigsagtige korps, og det var også de militære kupmagers undskyldning. Men for det første skyldtes Tyrkiets elendighed før kuppet den tyrkiske økonomis elendighed, den tyrkiske sociale elendighed, som igen for en stor del skyldtes den måde, den internationale valutafond og andre internationale finansagenturer behandlede Tyrkiet på. For det andet måtte og må den brutale undertrykkelse af de kurdiske og armenske befolkningsmindretal uundgåeligt fremkalde modstand, og over for en så brutal undertrykkelse, hvad enten den blev udøvet før kuppet eller efter kuppet, er væbnet modstand den eneste ud-

vej. Og for det tredje betød kuppet blot, at privat terror blev afløst af offentlig, af statslig terror. I de første 2 måneder efter kuppet blev ifølge officielle oplysninger 142 mennesker skudt ned under såkaldte razziaer. Det virkelige tal menes at være betydeligt større.

Den anden grund til tolerancen var Tyrkiets placering i NATOs militære system. Atlantpagten har nogle meget smukke ord om beskyttelse af demokrati – det står i pagttraktaten, det er faktisk derfor, Atlantpagten siges at være dannet – men de betyder ingenting, når det virkelig gælder; det er helt trivielt at fastslå det. Det så vi i Portugal og i Grækenland, og det ser vi nu i Tyrkiet, som jo også råder over den næststærke hær i NATO, på 700.000 mand. Den tyrkiske elendighed betød selvsagt, at risikoen for en social revolution var voksende. En sådan revolution ville uundgåeligt også blive rettet mod de stormagter, der finansierede det daværende tyrkiske regime, ligesom de finansierer det nuværende, deriblandt USA, altså imod den amerikanske dominans, og den kunne føre til fjernelse af de talrige amerikanske militærbarer i Tyrkiet. Derfor reagerede USA ved direkte at hilse kuppet velkommen. Den varme amerikanske støtte til diktaturer er stadig en kendsgerning. For kun et par uger siden af lagde selvste den øverste chef for CIA, den amerikanske efterretningstjeneste, et 3 dages officielt besøg i Tyrkiet for at lægge råd op med de tyrkiske efterretnings- og sikkerhedsorganer.

Jeg vil stærkt understrege og udtrykke min tilfredshed med, at Danmarks officielle linje ligger langt fra den amerikanske i denne sammenhæng. Jeg er glad for, at den tyrkiske junta ved flere lejligheder har følt sig foranlediget til at protestere mod Danmarks fordømmelse af regimet, og jeg er også tilfreds med, at den nuværende regering fortsætter denne politik. Men jeg beklager alligevel, at det tyrkiske terrorregime, så vidt jeg da ved, endnu ikke for alvor har fået sin sag for i NATO. Det skete dog til sidst med Salazar-diktaturet i Portugal. Der er ingen tvivl om, at det tyrkiske diktatur er endnu mere brutalt, ja, at det er det mest brutale diktatur i noget europæisk land i dag.

Ifølge regimets egne oplysninger er der i løbet af 2 år, indtil den 22. oktober 1982, afsagt 150 dødsdomme, hvoraf 21 er bragt til udførelse – sådan omtrent én henrettet om